

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW, SOCW

**Middelbaar Beroeps
Onderwijs**

Van

Datum

30 oktober 2025

Referentie

52773226

Bijlagen

1. Beleidsreactie Onderwijsraadadvies
2. Onderwijsraadadvies 'Armoede en Onderwijs'

Intern OCW afgestemd

KO, MBO, HO&S, DUO

Beleidsreactie advies Onderwijsraad 'Armoede en Onderwijs' en cijfers financiële situatie minderjarige mbo-studenten

Aanleiding

- Op 16 april 2025 heeft de Onderwijsraad op verzoek van de Tweede Kamer een advies uitgebracht over Armoede en Onderwijs.
- De vaste Kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft daarnaast in de procedurevergadering van 24 april 2025 besloten u om een reactie te vragen op dit advies. We hebben het politieke besluit over het al dan niet afschaffen van de Onderwijskansenregeling in het vo afgewacht alvorens de brief voor te leggen, omdat dit bepalend is voor de toon van de brief.
- In het commissiedebat over het MBO van 11 december 2024 heeft MOCW toegezegd de Kamer in het voorjaar van 2025 te informeren over de financiële situatie van mbo-studenten, uitgesplitst naar minder- en meerderjarige studenten.
- Bijgaand treft u een concept Kamerbrief, met uw reactie op het advies van de Onderwijsraad voor vo en mbo en bijbehorende kostenplaatjes voor het afschaffen van schoolkosten in het mbo en de toegezegde cijfers over de financiële positie van minderjarige mbo-studenten.

Geadviseerd besluit

U wordt beiden geadviseerd de Kamerbrief met de reactie op de Onderwijsraad en de cijfers over financiële positie van minderjarige mbo-studenten te ondertekenen.

Kernpunten

- Het advies van de Onderwijsraad richt zich op zowel vo als mbo. Om die reden adviseren we u om een gezamenlijke reactie aan de Kamer te sturen.
- De Onderwijsraad heeft onderzocht hoe armoede de kansen in het onderwijs beïnvloedt en benadrukt in haar rapport dat financiële drempels leiden tot ongelijkheid in onderwijsparticipatie en prestaties. De onderwijsraad doet aanbevelingen voor het wegnemen van deze drempels, zoals kosteloos onderwijs tot aan de startkwalificatie en structurele middelen voor kansengelijkheid.
- In uw reactie vat u de adviezen van de Onderwijsraad kort samen. Daarnaast benoemt u de lopende maatregelen om financiële drempels in het onderwijs te voorkomen. U geeft aan dat u met een aantal voorstellen

aan de slag bent/gaat en dat u op een aantal punten, gelet op de demissionaire status van dit kabinet, het aan een volgend kabinet laat om hier keuzes in te maken. Voor deze keuzes voor het mbo geeft u tevens kostenramingen.

- De brief bevat, op verzoek van de Kamer, ook een passage met cijfers over de financiële positie van minderjarige studenten. Deze cijfers zijn een uitsplitsing van het reeds bestaande Nibud Studentenonderzoek 2024.

Toelichting

- De Tweede Kamer heeft de Onderwijsraad om dit advies gevraagd omdat zij zag dat armoedeproblematiek doorwerking heeft in het voortgezet onderwijs en mbo, terwijl beleidsinzet vooral gericht is op het primair onderwijs.
- De belangrijkste aanbevelingen uit het advies van de Onderwijsraad zijn:
 - MBO: Volledig kosteloos mbo-onderwijs tot 18 jaar, voor alle kwalificatieplichtige studenten of tot de startkwalificatie
 - MBO: Uitbreiden van het mbo-studentenfonds
 - MBO: Invoeren van een onderwijskansenbudget
 - MBO: Deelname aan excursies mogelijk zonder betaalverplichting.
 - VO: Schoolkosten vo indammen, o.a. in laptops
 - VO: Ouderbijdrage echt vrijwillig, gelimiteerd en anoniem
 - VO: Verdeel leraren eerlijk over scholen
 - VO: Versterking onderwijskansenbudget vo
 - VO: Verantwoordelijkheid nemen door gemeenten in sociaal domein

Reactie adviezen mbo

- *Volledig kosteloos mbo-onderwijs*
In uw reactie onderschrijft u het probleem dat de Onderwijsraad schetst over relatief hoge schoolkosten in het mbo ten opzichte van vo en hbo/wo. U legt uit wat de huidige regels zijn voor de schoolkosten van mbo-studenten. Daarnaast zet u uiteen wat we nu al doen om financiële drempels in het onderwijs te verminderen. U geeft aan dat er forse keuzes gemaakt zullen moeten worden om dit probleem op te kunnen lossen. U geeft een grove kostenraming voor het gratis beschikbaar stellen van schoolboeken aan mbo-studenten. Gelet op de demissionaire status van dit kabinet laat u het aan een volgend kabinet laat om hier keuzes in te maken.
- *Uitbreiden van het mbo-studentenfonds en invoeren van een onderwijskansenbudget.*
Hierover geeft u aan dat u eind 2025 een wetsevaluatie van de wet rechtspositie en rechtsbescherming van mbo-studenten naar de Kamer stuurt en dat het mbo-studentenfonds daarin meegenomen wordt. Op basis van deze evaluatie zal u beoordelen of een andere opzet van het mbo-studentenfonds passender zou kunnen zijn.
- *Deelname aan excursies mogelijk zonder betaalverplichting.*
Momenteel zijn excursies altijd gratis óf vrijwillig. In het laatste geval biedt de mbo-instelling altijd een kosteloos alternatief aan de student. U geeft aan dat gratis deelname aan excursies hoge kosten met zich

meebrengt of het excursie-aanbod van scholen zal laten verschralen. U laat de keuze hiervoor aan een volgend kabinet.

Datum
30 oktober 2025

Reactie adviezen vo

In de reactie op de adviezen gericht op het vo, benoemt u de trajecten die al lopen ten aanzien van armoedeproblematiek in het onderwijs:

- Het monitoren van de schoolkosten;
- De structurele omzetting van de programma's School en Omgeving, Schoolmaaltijden en Brugfunctionaris in één aanvullende bekostigingsregeling.
- Leernetwerken en landelijke agenda's van de Gelijke Kansen Alliantie (GKA) ter ondersteuning van scholen en gemeenten op dit gebied
- De arbeidsmarkttoelage voor scholen met relatief veel kwetsbare leerlingen.
- Het behoud van de onderwijskansenregeling

Daarnaast geeft u aan dat u met de VNG en VO-raad werkt aan verdere ondersteuning van scholen op dit gebied. Zo organiseert de VO-raad in samenwerking met het NJi en de GKA een webinar over armoede in het onderwijs, en bekijken we met hen hoe we de lokale en regionale samenwerking nog verder kunnen versterken.

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Middelbaar Beroeps
Onderwijs**

Van

Persoonsg...

Persoonsg...

Datum

20 november 2025

Referentie

55395473

Bijlagen

1. Schone versie beleidsreactie
2. Niet versturen Trackchanges versie beleidsreactie

Aanpassingen Beleidsreactie Advies Onderwijsraad
'Armoede en Onderwijs'

Aanleiding

- U heeft om aanpassingen gevraagd in de concept-beleidsreactie op het advies van de Onderwijsraad.
- In de bijlage vindt u een versie met de aanpassingen in trackchanges en een schone aangepaste versie van de beleidsreactie.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd de aangepaste Kamerbrief met de reactie op de Onderwijsraad en de cijfers over financiële positie van minderjarige mbo-studenten te ondertekenen.

Kernpunten

- Afschaffen van schoolkosten
De alinea over het afschaffen van schoolkosten is verduidelijkt.
In plaats van de kostenraming voor gratis schoolboeken voor *alle mbo-studenten* zijn kostenramingen opgenomen voor gratis schoolboeken voor *alle minderjarige mbo-studenten* en voor *alle mbo-studenten tot aan de startkwalificatie*.
- Afschaffen van les- en cursusgeld
In deze alinea is verduidelijkt dat afschaffen van lesgeld niet vanzelfsprekend voordelig of logisch is voor de verbetering van de financiële positie van de mbo-student. Het kan wel andere doelen dienen waar in deze brief niet op in wordt gegaan.
- Vereenvoudiging van de bekostiging
U vroeg om de vereenvoudiging van de bekostiging mee te nemen in de afwegingen. We gaan hiermee aan de slag maar adviseren dit niet expliciet te noemen in de brief.
Over de bekostiging: Scholen ontvangen bekostiging om hun wettelijke taken uit te voeren. Ook schoolkosten kunnen hieruit gedekt worden. In het Servicedocument Schoolkosten is vastgelegd welke kosten voor rekening komen van de school. Studiefinanciering en les- en cursusgeld zijn gericht op de individuele student en staan daarmee los van de bekostiging.